

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutviones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

2. De eadem re aliæ Quæstiones soluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

ministraverit, vel de integro reuelando, quæ erant scriptori penitus occulta, & ignota; vel in ijs, quæ scriptori manifestæ, & euidenter constabant, ita eius mentem, & animum dirigendo, ne in scribendo, lapsu memorie etiam minimo, aut errore, vel malicia prolaberetur in vllum sensum falsum, non tamens, quod sic asserit, vt singula verba dictauerit, sed liberum scriptori reliquerit, vt sensum, quibus vellet, verbis exprimeret. Mihi tamen hæc sententia minimè probatur, nec tuto posse defendi videtur: nam tamquam certissimum existimo id, quod alij tradiderunt, Scripturas sacras ita esse cõditas, vt Spiritus sanctus, non solû res, & sententias dictando suppeditaauerit, sed etiam singula quæque verba instillarit, ac ministraverit, ita, vt Scripturæ verbum non tantum hominis verbum, sed tantum Dei verbum accipiendum sit: Sic enim Scripturæ vocant, & Gregorius in prolo. in Iob ait: *ipse Spiritus sanctus, hæc scripsit, qui hæc scribenda dictauit*, & Ambrosi. in proœmium Lucæ ait. *Euangelistæ diuino spiritu uerbatim dictorum verumq; omnium ministrante sine vilo molimine capta compleuerunt, & propheta sape aiunt verbum Domini, quod locutus est Deus per prophetam suum. Denique scriptura dictata est à Spiritu sancto: ergo eius verba dictata sunt ab eo sicut dicitur Epistola dictata à Principe, cuius non solum res, sed verba à Principe dictantur.*

Duodecimò quaeritur, An in minimis etiã scripturarum rebus, & verbis possit admitti sensus aliquis falsus? Respondeo, minimè: quoniam sicut maxima; ita etiam Scripturæ minima Spiritu sancto dictante conscripta sunt: Deus autem absolutè, & simpliciter, nec fallere, nec falli potest. **QVÆRES**, an etiam in ijs hominib; quos Scripturæ introducunt loquentes Spiritus sancti afflatu, & instinctu, nullus error, vel lapsus memoriae sit admittendus? Respondeo nequaquam esse admittendum: quoniam per huiusmodi homines Spiritus sanctus loquebatur, qualis fuit B. Stephanus procomartyr, dum haberet ad populum conuersionem. In ijs verò hominibus, qui in sacris literis iaducuntur loquentes, non Spiritus sancti numine, & afflatu, potuit error esse. Tales fuere tres amici Iob, qui licet sapientes, non tamen in omnibus sapientes, & verè locuti sunt: vt apud Iob extremo capite, ipsius Domini verba declarant.

Caput II.

De eadem re, aliæ quæstiones soluntur.

PRIMO quaeritur, Penes quem sit auctoritas interpretandi Scripturas iuxta verum, & germanum earum sensum? De hac quæstione Caius lib. 2. de locu Theolog. cap. 7. Medina lib. 5. de reitã in Deum fide, ca. 11. & sequenti. Respondeo ex Concilio Tridentino. 6. sessione quarta, esse penes Ecclesiam. ait enim: *Decernit sacrosancta Synodus, vt nemo sue prudentie iniuriam, in rebus fidei, & morum ad edificationem doctrinæ Christianæ pertinens, sacram Scripturam ad suos sensus conuertens, contra eum sensum quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione scripturarum, interpretari audeat.* Hacten' verba Concilij sunt. Scripturæ enim sacre aliquando sunt obscuræ, aliquando ambiguæ, aliquando etiam videntur sibi inuicem contrariæ,

& aduersæ. Et ideo Ecclesiæ sensus, & interpretatio est certa norma, & regula. Nam exempli gratia, Scripturâ inquit: *Ego & Pater vnum sumus*, & alio item loco ait, de Apostolis: *Et sint vnum, sicut nos vnum sumus.* Ecclesiæ magisterio didicimus primum testimonium intelligi secundum vnitatem in natura, & substantia; secundû verò, vt sint vnum, de animi, & voluntatis consensione, esse accipiendum. Similiter Christus Dominus dixit: *Pater maior me est*, & de eodem Ioannes Baptista, *Qui ante me factus est.* Ecclesia interpretante docemur, primum illud: *Pater maior me est*, secundum humanam naturam assumptam intelligi debere, non item secundum diuinam: porro verbum illud, *Qui ante me factus est*, id tantum significare; Qui ante me fuit, vel, Qui me antecessit. Præterea dubitari non potest, obscuram esse scripturam multis in locis: ergo nisi Ecclesia sensum declaret, certi esse non possumus: legimus, Christum Dominum tribus diebus, & tribus noctibus in corde terræ fuisse: neque enim facillè explicari potest, quo pacto inter mortem, & resurrectionem dominicam tres dies, & tres noctes intercesserint. Nec est item explicatu facile id, quod S. Marcus ait: *Hora tertia erat, & crucifixum enim*: cum tamen ex Ioanne constet, hora quasi sexta fuisse Christum cruci affixum: quæ duo pugnare secum videntur, nisi rectè explicentur, nisi Ecclesiæ, vel Sanctorum patrum magisterio rectè eorum locorum intelligentiam discamus.

Secundò quaeritur, An interpretari liceat alicui sacram Scripturam cõtra vnam Patrum consensum? Profecto quicquid dixerit Caietanus in Proœmio in Genesim, constat ex Concilio 6. Generali A. 17. & ex Conc. Vien. vt habetur in clem. 1. De forma Trinitate, & Fide Cath. communè Sanctorum patrum sententiam, vel Scripturarum interpretationem seu intelligentiam in docendo aliquid ad rectam fidem spectas, pro Catholica auctoritate habendam esse, & contrariam sententiam, vt hæc etiam damnandam.

Respondeo itaque, Concilium Tridentinum sess. 4. in hunc modum definitiuisse: *Decernit, inquit, sancta Synodus, vtnemo sue prudentie iniuriam, in rebus fidei, & morum ad edificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus conuertens, contra eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione scripturarum, aut etiam contra vnam consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiam si huiusmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucem edenda forent.* Sic ibi. Vt hæc exemplis illustrentur, contra vnam Patrum consensum est, dicere, in Cantico Canticozum contineri colloquium exprimens solum amores nûmanos, & coniugales inter Salomonem, & uxorem eius: cum totum eiusmodi Canticum reuèra per parabolas explicet amores inter Deum, & animam piam, & religiosam cultricem Dei. Item, dicere totam de Iob narrationem, non esse veram rei gestæ historiam; sed tantum rei fictæ parabolam. Item, dicere; Iephthæ filiam suam non immolasse; sed tantum Deo consecrassè, vt perpetuò innupta maneret. Præterea; dicere, quæ Genes. 2. referuntur de Eua ex cõsta Adæ procreata, non intelligi secundû historiam, quod

Ioan. 10. Infrã 17.

Ioan. 1.4. Ioan. 1.

Matth. 12.

Marc. 13. Ioan. 19.

Iudic. 11.

reuera

revera ita acciderint, sed secundum typum, & mysticum sensum accipienda esse. Item, illud Isaia 7. *Eccc Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* Illud quoque Zacharia 9. *Eccc Rex tuus veniet tibi iustus, & Saluator, ascendens super asinum, & super pullum filium asinae.* Et illud Michae 5. *Et tu Bethleem terra Iuda, &c.* non secundum literam, & historiam, sed tantum secundum typum, & figuram intelligi de Christo Domino. Id etiam Osee 11. *ex Aegypto vocavi Filium meum,* de Christo intelligi solum per accommodationem, non secundum historiam, nec secundum typum.

Tertio queritur, An interpretari liceat Scripturam sacram, non quidem contra vnanimem consensum Patrum, sed praeter illum duntaxat, quod est querere, An si quis Scripturę sensum rediderit, qui non sit vna animi Patrum consensui contrarius, licet diuersus, pugnet cum Tridentini Concilij Decreto? Respondeo: minimè, sic enim docet Bannes prima parte q. 1. ar. 10. dub. 6. Quoniam Synodus non prohibet, quo minus alios Scripturam sensus eruant, sed tales sint, vt vnanimi Patrum sententia repugnent. Vnde Augustinus lib. 1. de Genesi ad literam c. 8. ait: *Si qua inde scripta, etiam diuina legerimus, quae possunt salua fide, quae imbuuntur, alijs atque alijs parere sententijs, in nullam earum nos precipis affirmatione projiciamus, ut si forte diligentius discussa veritas eam rectè labefactauerit, corrumpimus, non pro sententia diuinarum Scripturarum, sed pro nostra ita diuicantes, vt eam velimus scripturarum esse, quae nostra est: cum potius eam, quae scripturarum est, nostram esse velle debeamus.* Sic ille. Scriptura enim est admodum foecunda, plures sensus saepius habens. **Sit Exemplum:** Illud Isaia 53. *Generationem eius quis enarrabit?* Patres intelligunt suae generationem aeternam ex Patre secundum diuinitatem, siue temporalem iuxta naturam humanam ex Virgine: at alij generationem accipiunt pro aetate, & saeculo: ita, vt velit dicere Propheta; Illius aetatis homines, aut gentes quis enarrabit? hoc est, Quis poterit verbis exprimere prauitatem hominum temporis illius, quo Christus viuet? Generationem item eius quis enarrabit? id est, Quis exprimet homines, qui sunt in Christum credituri, qui per Baptismum renascuntur in eo hi sensus si recipiuntur, non est tamen sensus Patrum reiiciendus.

Quarto queritur, An nefas sit Scripturarum sacrarum, verba ad profana, & vanam interpretationem conuertere? Respondeo, ex eodem Concilio Trident. sess. 4. nullo modo licere id facere. Sic enim ibi Conciliū definit: *Post haec, temeritatem illum reprimere volens, quae ad profana quaeque conuertuntur, & torquentur verba, & sententia sacrae Scripturae, ad scurrilia scilicet, subulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famulosus mandata, & praecipit ad tollendam huiusmodi irreuerentiam, & contemptum, ne de cetero quisquam quomodolibet verba Scripturae sacrae ad haec, & similia audeat vsurpare: vt omnes huius generis homines temeratores, & vniuocantes verbi Dei, iniuri, & arbitrij poenis per Episcopos coeantur.* Haec ibi.

Quinto queritur, An tot sensus possit habere vnus Scripturae locus? Respondeo, ex communi Theologorum sententia, quam habet S. Thomas in part. q. 1. ar. 10. & quae ex Patribus, & Scripturis sanctis videtur esse desumpta, posse habere duos

sensus, vnum literalem, alterum mysticum, ita Grego. lib. 20. Moral. cap. 2. August. lib. de vitis, et edem. cap. 3. & Hieronym. ad Hebraeos. quest. 12. Literalis sensus est, quem ipsae voces proprie, aut translate sumptae proximè significant. Scriptura enim voces, quibus veitur ad aliquid significandum, aliquando proprie, aliquando metaphoricè vsurpat, vt docet August. lib. 3. de doct. Christian. cap. 5. no. 11. & 29. Clarent haec exemplis: Leo, agnus, ouis, petra, mós, in Scripturis proprie accipiuntur saepe numero; aliquando verò improprie, & metaphoricè, & significant fortè, innocentem, mansuetum, constantem, superbum: quod idem dicere possumus de multis alijs Scripturae vocibus. Quare duplex est Scripturae literalis sensus, vnus proprius, genuinus, quem voces proprie sumptae significant; alter metaphoricus, & figuratus, quem voces per translatione acceptae designant. **Quod si roges,** quando Scripturae voces proprie, quado metaphoricè siue tropicè interpretabimur? **Respondeo,** esse vtendum regula Augustini in hac parte, qui lib. 3. de Doctrina Christiana, cap. 10. & 11. docet, voces Scripturae semper proprie interpretari debemus, nisi quado inde absurdè aliquid colligetur, absurdum intelligit, quod sit alteri Scripturae loco contrarium, vel quod cum recta ratione manifestè pugnet. **Mysticus verò sensus est,** quem non voces primò, & proximè significant; sed res vocibus significatae, nimirum quando res vocibus significatae, nimirum quando res vocibus significatae est typus, figura, & vmbra alterius rei. Explicabo rem; ad Heb. 5. & 7. Apostolus multa per typum, & Allegoriam explicat, & illud Deuter. 25. non alligabis os boni trunanti. Mysticè explanat. 2. Cor. 9. Totā historiam duorum filiorū Abraham, Isaac, & Imaelis, Paulus scribit esse per allegoriam, typum, & vmbra duorum Testamentorū, veteris, & Noui: & duas vxores Abraham, ancillam vnam, alteram liberam, esse figuram duorū ciuitatum, terrae teris, & caelestis. Idem ad Corinthios, post enarratas multas veteris Testamenti res gestas, subiunxit: *Omnia in figura contingunt vobis, scilicet Iudaeis: vbi & petram diuinitus è felle scaturientem, ex qua Hebraeorum populus bibit, ait fuisse Christum; nimirum per allegoriam. Typum fuisse Baptismatis, historiam Noe & filiorum eius, qui sunt per arcam seruati, ne vna cum alijs perirent, docet Petrus Apostolus. 1. epistol. 2. Ionam tribus diebus, & tribus noctibus in ventre ceti, figuram fuisse Christi Domini triduo in ventre terrae sepulti: & serpentem aeneum, quem Moses erexit, Domini in cruce pendens typum fuisse, ipse Christus Dominus explicuit. Math. 23. & Ioan. 3.*

Sexto queritur, Quotplex sit Scripturae Mystici sensus, & quotplex item literalis sensus? Respondeo, cum S. Thom. in part. quest. 1. ar. 10. de communi Theologorum mente atque doctrina, Literalem seu historicum, vt paulo ante dixi, esse duplicem, Proprium nempe, & Metaphoricum. Metaphoricus verò est duplex, quoniam Metaphorā, aut inest singulis verbis, aut toti sermōni, & orationi. Talis est ea Christi oratio, & sententia: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei, tales sunt parabola, & proueria, & multae alię scripturarū sententia,

rentur, quæ cum in veteri, tum in nouo testa-
mento continentur. Mysticus verò sensus est tri-
plex: Allegoricus, cum res veteris populi acci-
piuntur tanquam vmbra, & figuræ eorum, quæ
ad Christum, & Ecclesiam pertinent, Tropolo-
gicus, est cum res veteris Testamenti sumuntur
tanquam figuræ, & imagines eorum, quæ ad vi-
tæ mores spectant. Anagogicus verò sensus est,
cum res veteris, & antiquæ reipublicæ accipi-
untur tanquam typi, & vmbra supernæ, & cæ-
lestis patriæ. Hoc vno tantum exemplo decla-
ro, vox vna Hierusalem, habet quadruplicem
sensum, litteralem siue historicum, & significat
urbem illam totius Orientis celeberrimam,
Iudææ totius metropolim, in qua fuit templum
Domini extructum, pulcherrimum magnificen-
tissimumque, & Regum Iudææ regia aula consti-
tuta. Allegorico sensu vrbis illa typus, & figura
fuit Ecclesiæ à Christo Domino fundatæ. Tropo-
logice verò vrbis eadem est figura, & vmbra piæ
& religioſæ mentis, in qua tanquam in ciuitate
Deus templum, domicilium, & sedem habet,
Secundum Anagogiam, Hierusalem est imago
cælestis, & supernæ patriæ. Hierony. ad Hebræos.
quæst. 12. triplex, inquit, in corde nostro descriptio scrip-
turæ est, & regala, Prima, ut intelligamus eas iuxta histo-
riam, secunda, iuxta Tropologiam, tertia iuxta intelligen-
tiam spirituales, in historia eorum, quæ scripta sunt, ordo
seruatur, in Tropologia de litera ad maiora conſurgimus:
& quicquid in priori populo carnaliter factum est, iuxta
mordem interpretamur locum, & ad anime nostræ emolu-
menta conuertimus. In spirituali Theoria ad sublimiora,
transmittuntur: terrena dimittimus, de futurorum beatitudine, &
cælestibus disputamus, ut presentis vitæ meditatio, vmbra
faciat eterni iudicij sit.

Octauo Queritur, An quilibet Scripturæ lo-
cus sensum habeat litteralem? Quidam putant
Scripturam aliquando sensu litterali vacare, so-
lo mystico intellectu contentam. Mihi tamen
videtur, omnem Scripturæ locum sensu aliquo
litterali constare, vel proprio, vel metaphorico,
Metaphoricus est in parabolis & in multis, quæ
per tropos scriptura continet, ac refert, siue de-
scribit. Scriptura enim vocibus vtitur ad aliquid
proximè significandum: quamuis res vocibus
significata, sit typus, & vmbra aliarum rerum.
Obiicies, multa in scripturis contineri, quorum
non videtur esse ratio aliqua, litteralem sensum
pra se ferens, quale illud videri possit: Non alliga-
bis os boni triturantis, item illud, Non arabis in boue,
& asino, hæc enim, & similia videntur propter ty-
pificos duntaxat intellectus esse conscripta. Res-
pondeo, minimè esse negandum, in his & simili-
bus, mysticas, & spirituales latere intelligendas,
& quidem elegantes admodum, & pulchras, ni-
mirum, Dignum esse operarium cibo, seu mæ-
cede sua, vt explicauit Apostolus; item munda-
cum immundis non esse miscenda. Item, infir-
mioribus, & robustioribus iuxta proportionem,
onera esse imponenda: at negandum non est, in
his, & similibus Scripturæ locis sensus litterales
contineri, quamuis aliquando lateant, siue illi
sint proprii, siue Metaphorici: nam non semper
scriptura vtitur vocibus propriè sumptis; sed
Metaphoricè: & hoc est, quod Hiero, ait cap. 8. &
cap. 11. in Zachar. non vbiq; esse historiam, hoc est,

non semper scripturæ voces accipi propriè, sed
aliquando translata. V. G. si manus tua scandalizat te
abscinde eam. Si oculus tuus scandalizat te, erue eum; signi-
ficat solum Dominus quamlibet occasionem
peccati quamuis proximam nobis, & charam
præcidendam, & amouendam. Eodem modo in-
telliguntur Greg. lib. 22. Moral. cap. 23. & 4. Moral.
cap. 1. & Orig. lib. 4. Periarchon. cum dicunt ali-
quando historiam desicere, & vbi deficit histo-
ria, ad Mysticum sensum recurrendum. Iudæi
fortassis cum ad triturandas segetes boues con-
ducere solerent, eorum ora obstruebant, ne in-
ter triturandum quidquam ederent, quo fiebat,
vt ea misera iumenta malè haberent, & tracta-
rentur. Et idcirco iubebat lex, Non alligabis os boni
triturantis. Rursus cum Iudæus asinum tantum,
aut bouem tantum habebat, bouem, aut asinum,
forsitan conducebat, & deinde vtrumque ad a-
randum iungebat: ex quo nascebatur id incom-
modi, vt asinus conductus, vt potè boue infirmi-
or plusquam par erat, in arando pateretur, bos
itidem conductus, malè quoque tractabatur, vna
cum asino ad agros aratro scindendos, & colen-
dos iugatus, eò quod plus oneris ea ratione boui
imponeretur. Quocirca lege cauebatur: Non ara-
bis in boue simul, & asina.

Nono Queritur, An quilibet scripturæ locus
sensum mysticum habeat? Quidam arbitrantur
omnem scripturæ locum sensu mystico constare,
quoniam Pauli vox est: Omnia in figura continge-
bant illis, & Aug. lib. de Mendacio ad Consentium cap. 15.
ait, omnia veteris legis pertinere ad figuratiuam
prænunciationem. Mihi tamen videtur dicen-
dum, leges veteris Testamenti, quæ ceremonias,
& iudiciales vocantur à Theologis, habere
duplicem sensum, litteralem scilicet, & Mysti-
cum. Rursus, res gestæ veteris populi, quas scri-
pturæ commemorant tanquam benè gestas, typi
fuerunt eorum, quæ ad Christi Ecclesiam spe-
ctant. Acta item, & miracula Christi Domini,
non solum continent narrationem rei gestæ, sed
etiam figuram, & imaginem eorum, quæ sunt à
nobis agenda. August. serm. 44. de verbis Domini
ait: Dominus noster Iesus Christus ea, quæ faciebat corpo-
raliter, etiam spiritualiter volebat intelligi; neque enim san-
ctum miracula propter miracula faciebat; sed vt illa quæ fa-
ciebat, mira esset videntibus, & vera essent intelligentibus.
Idem existimo de rebus gestis iustorum, & san-
ctorum hominum, quæ tanquam benè gestæ in
scriptura referuntur. At verò præcepta, & consi-
lia morum non solent passim, nisi sensum litem-
ralem habere, quia sunt præcepta Decalogi, &
præcepta Fidei, & ea, quæ in libro Proverbio-
rum, Ecclesiæ, & Sapientie, Ecclesiastici conten-
ta normam, & regulam rectè viuendi præscri-
bunt. Hieron. in Matth. 23. ait, multa in lege scripta
sunt, quæ typos præferant futurorum: alia verò aperta sunt,
qualia sunt præcepta morum, non straberis, non falsum te-
stimonium dices, & Aug. cap. 3. ad Galat. & lib. 6.
contra Faustum cap. 2. & lib. 10. cap. alia inquit,
sunt que pertinent ad sacramenta; alia, que ad mores, illa
sunt præcepta vitæ significanda, hæc vitæ agenda. Hieron.
in Isai. cap. 58. in Zach. cap. 8. & cap. 11. ad Ephes. 5.
& 2. Corinth. 3. ait, non vbiq; historia, neque vbiq;
allegoria seruanda est; sunt quædam in figura, alia non item;
alia præcepta morum, idem Greg. lib. 12. Moral. in pro-

enim, Orig. hom. II. in Num. August. lib. 16. de ciuit. cap. secundo.

Decimo quaritur, An ex mystico sensu argumentum efficax sumatur ad res Fidei comprobandas? Respondeo, ex communi Theologorum sententia, quam habet S. Th. 1. p. q. 1. a. 10. ad 1. quæque sumpta est ex Augustino, epist. 48. ad Vincentium Donatissim, & Hier. in Mattheum. 13. Minime; sed solum ex literali sensu, quod ipsum, & ratio conuincit: qua literalis sensus vocibus primò, & proximè significatur; Mysticū autē voces nō significant: sed res vocib. significata. Quod autē res vocib. significata sit rei alterius figura, & umbra, planè ex scripturæ vocibus non constat, etiamsi comperita nobis sit significatio vocum. At verò literalis sensus ex ipsa vocum significatione propria, vel metaphorica constare potest: & ideo dixit Dionysius. in epi. ad Titum, Theologia Symbolica, hoc est, Mystica, non est argumentatiua. Quidam tamen, inter quos est Medina. lib. 6. de rell. in Deum fide, capite 25. negant ex literali solummodo sensu argumentum efficax colligi ad Fidei dogmata confirmanda; sed etiam, aiunt, ex mystico multa argumenta efficaciam desumi. Si queras, An in rebus male gestis, quas scriptura refert cōtineatur Mysticus sensus præter literalem? Ratio dubitandi est, quia Gre. lib. 3. Moral. cap. 21. Allegoricè exponit adulterium à Dauide commissum: vbi videtur innuere in peccatis, quæ scriptura recensent, allegoriam latere. Eucherius lib. 2. in libros Regum cap. 7. allegoricè interpretatur idē adulterium. Angelomus quoque. 2. Regum. cap. 11. & Ambros. lib. de Apologia Davidis. cap. 3. & 4. Cassiod. in Psalm. 50. Item hom. 1. in Matth. nomine Chrysostomi. Et apud Hieron. in epi. ad Rufinum allegoricè exponitur id, quod de duabus meretricibus narratur. 3. Reg. cap. 3. Insuper August. lib. 22. contra Faustum. cap. 83. Eucher. lib. 2. in Genes. cap. 30. & Ambros. in apologia Davidis cap. 3. allegoricè exponunt congressum Iudæ cum Thamar. & August. in Psalm. 57. & lib. 22. contra Faustum. ca. 42. allegoricè quædam alia interpretatur. Ceterū Hieronymus in Osee cap. 10. in Ezech. cap. 12. in Isai. cap. 45. reprehendit eos, qui allegoricè explicant res malè, & turpiter gestas; & August. lib. 2. de sermone Domini in monte. Sic etiam Orig. hom. 5. in Genesim. Dicendum existimo in primis, impios in eo, in quo impij fuerunt, typum & figuram Christi non fuisse: & hoc est, quod dixerunt Origenes, Hieronymus, & Augustinus vsq. loco citati. Deinde, homo bonus, qui in vetere populo præcessit, in re aliqua, quæ verè mala nō fuit, in eo potuit typum, & figuram continere Christi, sic Abel interfectus à fratre fuit figura Christi. Ioseph à suis fratribus venditus Christum adumbravit. Sampson ingressus ad alienigenas, significauit Christi ingressum ad gentes; tale est illud, quod Lucæ. 11. Narratur de amico importuno: & c. 18. illud de indice, qui nec Deum timebat, nec homines reuerbatur. Præterea nobis non licet passim malefacta, quæ scriptura narrat, allegoricè siue Mysticè explicare. At si auctoritate sanctorum Patrum quis ea Mysticè interpretetur, reprehendi iure, nec debet, nec potest. Nam Augustinus lib. 22. contra Faustum, cap. 42. & cap. 82. Aliquando, inquit, factum in scri-

ptura narratum, cum referretur, prophetia est, cum factum fuit, flagitium fuit. Aliud enim cum factum est, incederunt iij, qui fecerunt, aliud Deus, qui hoc fieri permisit, ut aliquid inde monstraret pro significatione futurorum. Et exemplum ponit de Loth, & filius eius cum eorum habentibus; idem docet Eucher. lib. 2. in Genes. c. 30. Greg. lib. 3. Moral. ca. 21. Angelo. lib. 2. Reg. cap. 11.

Annotandum itidem est, Mysticum sensum aliquando ad Fidei dogmata confirmandavale, nimirum, quando mysticus sensus ex aliquo scripturæ loco planè constat, quales sunt mystici sensus, quos Paulus, & alij Apostoli explicauerunt. Item, quando mysticus sensus apertè ex traditione Christi Domini, & Apostolorum liquet, certam etiam fidem facit; Præterea: si constat etiam communi totius Ecclesie consensum, nam sensus mysticus si verus sit, & germanus, à Spiritu sancto Scripturæ auctore est: vtrunque enim sensum, literale, & Mysticū Spiritus sanctus voluit: sed mysticus sensus ab auctore Canonico declaratus, aut Traditione diuina, aut communi Ecclesie consensu receptus, verus est, & germanus, ergo eo ipso certam fidem facit: Ex quo efficitur, ut mysticus scripturæ sensus concordi Patrum consensu explicatus rei rei nequeat. Tale est illud Isaiæ 14. Quomodo cecidisti de celo Lucifer, qui mane oriebaris? iuxta litteram quidem de rege Babyloniorum Nabuchodonosor vaticinium esse, quidam existimant: mysticè verò secundum vocem Patrum consensum intelligitur de casu miserabili superbi damonis in celo: mysticus ergo sensus proprio cuiusque ingenio, & studio ex scripturis erutus, certam fidem non facit.

Vndecimo quaritur, An eiuſdem litteræ in scripturis possint esse duo, & plures sensus literales? Quidam, è quorum numero est Medina lib. 6. de rell. in Deum fide. c. 25. sentiunt, non posse esse: qui non diffidentur multa esse in scripturis, quæ ex multiplici significatione vocū propria, vel translata hunc aut illum possint sensum habere; aiunt tamen Spiritum sanctum scripturarum conditorem, vnum tantum sensum voluisse, licet voces propriè, vel Metaphoricè acceptæ multa significet. Et proinde quando scripturæ locus ex significatione vocum multiplicem reddit intelligentiā, ex eo loco firmum argumentum sumi non potest ad res Fidei comprobandas, quia nobis nō constat, hunc, an illum sensum voluerit Spiritus sanctus, nisi ex alio scripturæ loco, aut traditione diuina, aut Ecclesie sensu fuerit patefactum. Communis tamen Theologorum opinio, quam habet S. Th. 1. p. q. 1. art. 10. ex Augustino accepta est. 11. Confessio. cap. 20. 24. 26. 27. 28. & 31. & lib. 3. de doctrina Christiana cap. 27. & lib. 11. de ciuit. cap. 19. eiuſdem litteræ posse plures literales sensus esse. Hinc est, ut si vocum significatio sit multiplex, omnes eiuſmodi sensus, quos voces designant, sint admittendi, nō quidem per disunctionem hic, aut ille, sed per copulationem hic, & ille. Si dicas ergo ambiguum sepe loquitur Spiritus sanctus; Respondeo, ambiguitatem non esse, quia si voces plura certò significant, tunc plures sensus, quos scripturæ voces designant sunt retinendi, quoniam Spiritus sanctus in ijs vocibus plura nobis significari voluit.